

Forsorgshjemmene i Danmark

Undersøgelse blandt ledere ved
forsorgshjem

Maj 2014

RAPPORT

Forsorgshjemmene i Danmark
Undersøgelse blandt ledere ved
forsorgshjem

Udgivet af Socialpædagogerne,
Maj 2014

ISBN: 978-87-89992-88-4

Kontakt:
Synne Nygård
snd@sl.dk
7248 6851

Indhold

Resumé	4
Presset på forsorgshjemmene	4
Målgruppen	4
Når borgeren flytter – det videre forløb	4
1. Presset på forsorgshjemmene	5
2. Målgruppen	9
3. Når borgeren flytter – det videre forløb	11
4. Metodeafsnit	13
Målgruppe	13
Dataindsamling	13
Svarprocent	13
Spørgeskema	13
Besvarelser	13
5. Bilag 1: Spørgeskemaet	15

Resumé

Socialpædagogerne har gennemført en undersøgelse blandt ledere ved landets forsorgshjem (§110 tilbud) i maj 2014. Undersøgelsen består af 49 besvarelser, og repræsenterer således 80 % af alle forsorgshjem.

Presset på forsorgshjemmene

Blandt lederne af forsorgshjemmene oplever 53 %, at tilstrømningen af borgere til forsorgshjemmene er større nu end for to år siden.

92 % af forsorgshjemmene oplever, at de er nødt til at afvise borgere eller henvise borgere til andre tilbud på grund af pladsmangel.

På langt de fleste forsorgshjem har de en oplevelse af at stå over for helt konkrete og/eller systematiske udfordringer, som gentagende gange står i vejen for at kunne imødekomme borgernes behov.

Blandt løsninger på problemet med konkrete og systematiske udfordringer kan nævnes en styrket koordinering og samarbejde med kommunerne, flere boliger der er til at betale for udsatte borger, samt flere boliger tilpasset målgruppen, f.eks. udslusningsboliger, skæve boliger, og boformer for sindslidende misbrugere.

Målgruppen

Målgruppens profil er på knap halvdelen af landets forsorgshjem blevet mere belastet med hensyn til borgernes misbrug og psykiske lidelser sammenlignet med situationen for to år siden.

71 % af lederne oplever at den nuværende målgruppes profil adskiller sig fra tidligere. Det handler især om at der i dag er tale om flere diagnoser (57 %), at borgerne oftere kommer fra et psykiatrisk tilbud/hospital (51 %), at borgerne har en mere truende adfærd (20 %) eller er mere voldelige (6 %).

Når borgeren flytter – det videre forløb

Ca. en fjerdedel af forsorgshjemmene, har udslusningsboliger tilknyttet, som borgerne kan benytte efter endt ophold på forsorgshjemmet.

Halvdelen af forsorgshjemmene har ikke mulighed for at tilbyde borgerne andre, mere varige boligløsninger efter endt ophold på forsorgshjemmet.

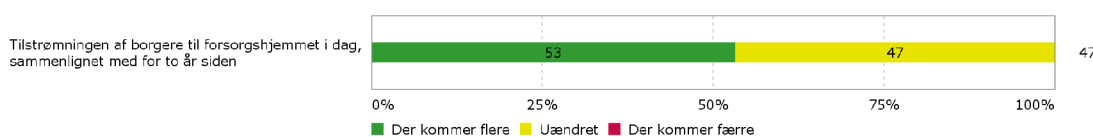
Flere ledere dog, at forsorgshjemmet enten på egen hånd eller i samarbejde med kommunen forsøger at finde en passende boligløsning til borgeren, f.eks. ved bostøtte i eget hjem, 'skæve boliger', udslusningsboliger, alternative plejehjem eller ved et opgangsfællesskab.

1. Presset på forsorgshjemmene

Blandt lederne af forsorgshjemmene oplever 53 %, at tilstrømningen af borgere til forsorgshjemmene er større nu end for to år siden. 47 % af lederne oplever en uændret tilstrømning. Ingen ledere oplever, at der kommer færre borgere til forsorgshjemmene (figur 1).

Figur 1 tegner et billede af, at der over de seneste 2 år er sket en stigning i antallet af borgere, der gør brug af forsorgshjemmene i Danmark.

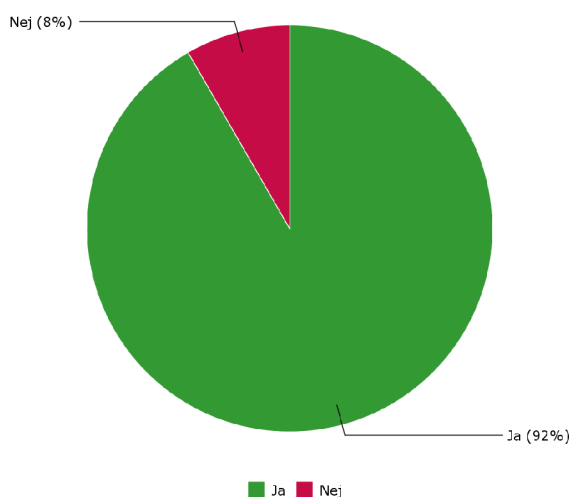
Figur 1: Tilstrømningen af borgere til forsorgshjemmet i dag, sammenlignet med for to år siden (spm. 5)

92 % af forsorgshjemmene oplever, at de er nødt til at afvise borgere eller henvise borgere til andre tilbud på grund af pladsmangel. Kun 8 % af forsorgshjemmene oplever ikke, at de må afvise eller henvise borgere grundet pladsmangel (figur 2).

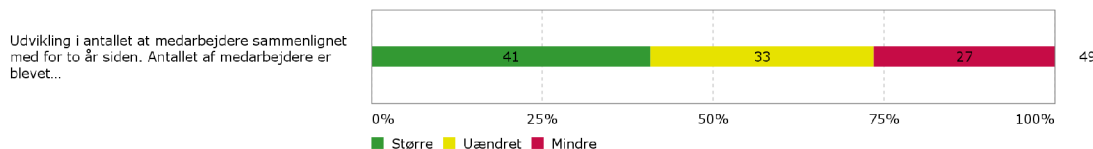
Størstedelen af forsorgshjemmene har således vanskeligheder ved at imødekomme den stigende tilstrømning af borgere, der ønsker at benytte sig af deres forsorgshjem.

Figur 2: Oplevelse af at være nødsaget til at afvise borgere/henvise borgere til andre tilbud på grund af pladsmangel (spm. 6)

På knap halvdelen af forsorgshjemmene, 41 %, er antallet af medarbejdere steget over de seneste to år. 33 % af forsorgshjemmene har hverken fået flere eller færre medarbejdere sammenlignet med to år tidligere, mens 27 % af forsorgshjemmene har fået færre medarbejdere i den selvsamme periode (figur 3).

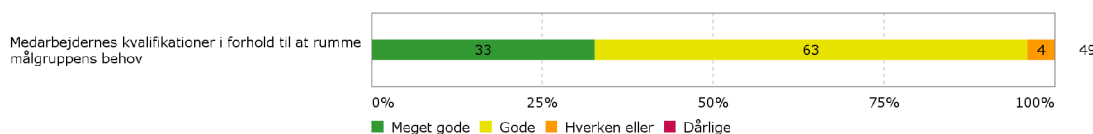
Figur 3: Udvikling i antallet af medarbejdere sammenlignet med for to år siden. Antallet af medarbejdere er blevet... (spm. 7)

Figur 4 viser, at medarbejdernes kvalifikationer i vid udstrækning rummer målgruppens behov. 33 % af lederne svarer, at medarbejdernes kvalifikationer er 'meget gode' i forhold til at rumme målgruppens behov, mens 63 % af lederne svarer, at deres medarbejders kvalifikationer er 'gode'. Kun 4 % af lederne svarer 'hverken eller'.

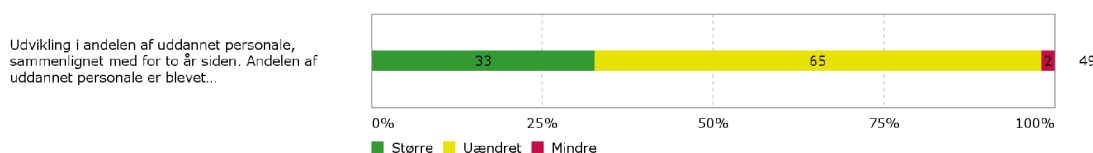
Det overordnede billede er altså, at langt størstedelen af lederne oplever, at deres medarbejdere har de rette kvalifikationer i forhold til at rumme målgruppens behov.

Figur 4: Medarbejdernes kvalifikationer i forhold til at rumme målgruppens behov (spm. 8)

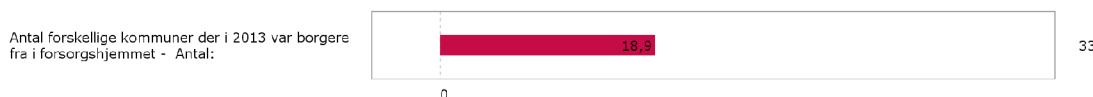
Andelen af uddannet personale er på de fleste forsorgshjem enten steget eller forblevet uændret de seneste to år. 33 % af lederne svarer, at de har fået en større andel af uddannet personale, og 65 % af lederne svarer, at andelen af uddannet personale er uændret siden to år tidligere. På 2 % af forsorgshjemmene er andelen af uddannet personale blevet mindre over den samme toårige periode (figur 5)

Figur 5: Udvikling i andelen af uddannet personale, sammenlignet med for to år siden. Andelen af uddannet personale er blevet... (spm. 9)

Forsorgshjemmene huser typisk beboere fra en række forskellige kommuner. I løbet af 2013 boede der i gennemsnit beboere fra 19 forskellige kommuner på forsorgshjemmene i Danmark (figur 6). Enkelte forsorgshjem havde beboere fra én enkelt kommune, mens andre forsorgshjem havde beboere fra over 50 forskellige kommuner.

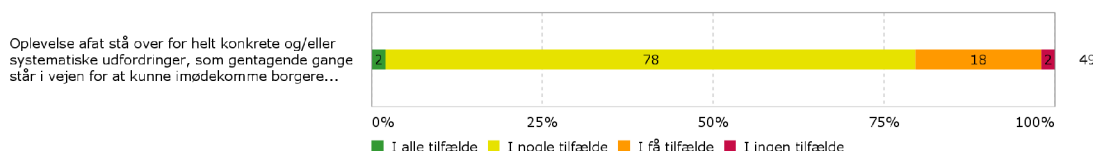
Figur 6: Antal forskellige kommuner der i 2013 var borgere fra på forsorgshjemmet (spm. 19)

På langt de fleste forsorgshjem har de en oplevelse af at stå over for helt konkrete og/eller systematiske udfordringer, som gentagende gange står i vejen for at kunne imødekomme borgernes behov.

78 % af forsorgshjemmene oplever at stå over for udfordringer af denne karakter 'I nogle tilfælde', mens 18 % af forsorgshjemmene oplever disse udfordringer 'I få tilfælde'. 2 % af forsorgshjemmene oplever disse udfordringer 'I alle tilfælde', mens også 2 % aldrig oplever disse udfordringer (figur 7).

Figur 7: Oplevelse af at stå over for helt konkrete og/eller systematiske udfordringer, som gentagende gange står i vejen for at kunne imødekomme borgerens behov (spm. 20)

Disse udfordringer er mange og af forskellig karakter. Følgende nævnes:

- **Udfordringer i samarbejdet med kommunen.** Nogle kommuner presser eksempelvis borgerne hjem for tidligt, er økonomisk fraværende eller har for få ressourcer. Det nævnes også, at der kan være dårlig koordinering mellem medarbejdere inden for den enkelte kommune.
- **Mangel på boliger.** Mange ledere fortæller, at deres beboere har udfordringer med at finde en bolig efter endt ophold på forsorgshjemmet. Problemerne er ofte, at beboerne ikke har råd til boliglejen og/eller indskuddet.
- **Beboerne lader sig ikke integrere i samfundet.** Flere forsorgshjem oplever, at beboerne har svært ved at blive en del af samfundet efter opholdet på forsorgshjemmet. De kan ikke finde et arbejde, har ikke råd til transport eller har psykiske problemer.

Derudover nævnes det også, at nogle beboere har et omfattende misbrug samt at nogle forsorgshjem mangler personaleressourcer og -kompetencer til at tackle målgruppens behov.

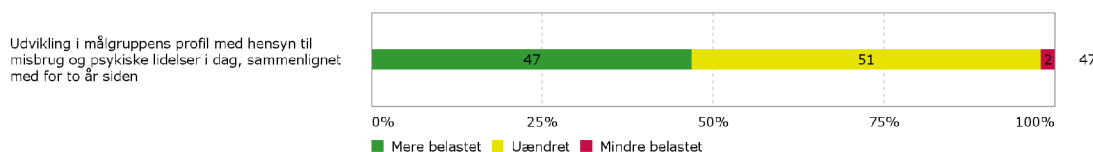
Blandt løsninger på problemet med konkrete og systematiske udfordringer kan nævnes en styrket koordinering og samarbejde med kommunerne, flere boliger der er til at betale for udsatte borger, samt flere boliger tilpasset målgruppen, f.eks. udslusningsboliger, skæve boliger, og boformer for sindslidende misbrugere.

2. Målgruppen

Når man sammenligner situationen i dag med situationen for to år siden, er der på 47 % af forsorgshjemmene sket en udvikling mod, at målgruppen er blevet mere belastet med hensyn til misbrug og psykiske lidelser. På 51 % af forsorgshjemmene er målgruppens profil forblevet uændret over de seneste to år, og på 2 % af forsorgshjemmene er målgruppen blevet mindre belastet (figur 8).

Figur 8 giver et billede af, at målgruppens profil på knap halvdelen af landets forsorgshjem er blevet mere belastet med hensyn til borgernes misbrug og psykiske lidelser.

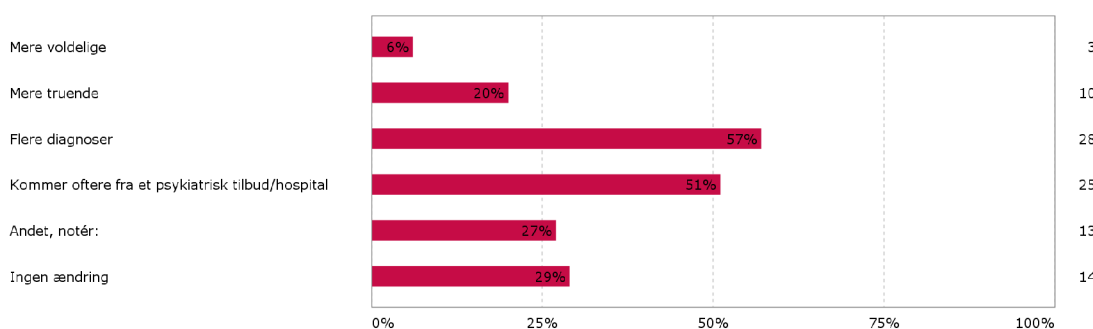
Figur 8: Udvikling i målgruppens profil med hensyn til misbrug og psykiske lidelser i dag, sammenlignet med for to år siden (spm. 10)

29 % af lederne på landets forsorgshjem svarer, at den nuværende målgruppes profil ikke adskiller sig fra tidligere. De resterende ledere oplever, at målgruppen er anderledes nu, og lederne svarer, at der i dag er flere diagnoser (57 %), at borgerne oftere kommer fra et psykiatrisk tilbud/hospital (51 %), at borgerne har en mere truende adfærd (20 %) eller er mere voldelige (6 %) (figur 9).

Under kategorien 'Andet' nævnes bl.a., at borgerne i dag har større misbrug end tidligere, oftere kommer fra et fængsel, og at de er yngre end tidligere.

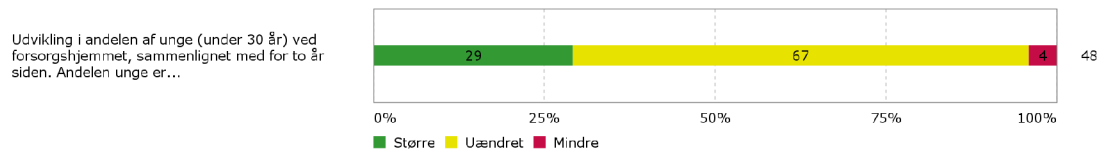
Figur 9: Områder hvor målgruppen adskiller sig fra tidligere. Flere svar mulige (spm. 11)

29 % af lederne svarer, at andelen af unge under 30 år ved forsorgshjemmet er

blevet større de seneste to år. Kun 4 % af lederne svarer, at der er kommet færre af de unge under 30 år, mens 67 % af lederne ikke ser en ændring i andelen af unge under 30 år (figur 10).

Figur 10: Udvikling i andelen af unge (under 30 år) ved forsorgshjemmet, sammenlignet med for to år siden. Andelen unge er... (spm. 12)

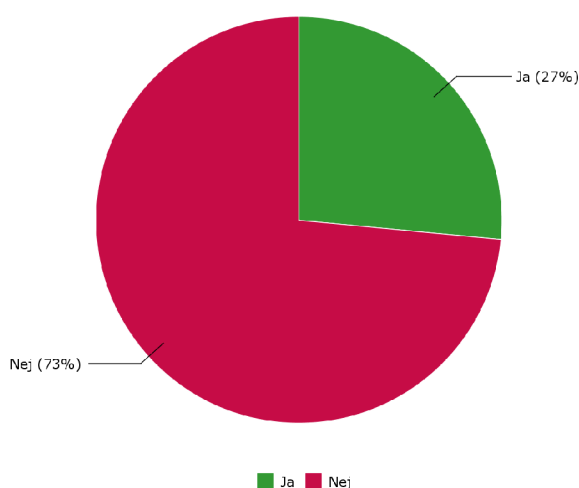

Der er stor forskel på, hvilke indsatser forsorgshjemmene kan tilbyde de unge efter endt ophold på forsorgshjemmet. Knap halvdelen af forsorgshjemmene tilbyder de unge forskellige former og støtte, f.eks. efterværn, efterforsorg eller anden støtte i hjemmet. En mindre del af forsorgshjemmene tilbyder vejledning og rådgivning hos f.eks. en socialrådgiver eller hjælp til udarbejdelse af opholdsplan for tiden efter endt ophold på forsorgshjemmet. Flere forsorgshjem overdrager de unge til kommunen, f.eks. i forbindelse med § 110, § 141 eller § 85. Omkring hvert fjerde forsorgshjem kan ikke tilbyde de unge nogen indsats efter endt ophold.

3. Når borgeren flytter – det videre forløb

Ca. en fjerdedel af forsorgshjemmene, 27 %, har udslningsboliger tilknyttet, som borgerne kan benytte efter endt ophold på forsorgshjemmet. De resterende 73 % af forsorgshjemmene har ingen udslningsboliger tilknyttet (figur 11).

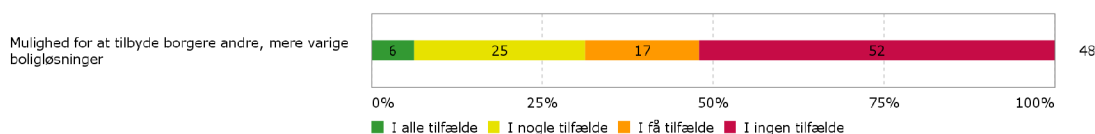
Figur 11: Forsorgshjemmet har tilknyttet udslningsboliger for borgere (spm. 14)

52 % af forsorgshjemmene har ikke mulighed for at tilbyde borgerne andre, mere varige boligløsninger efter endt ophold på forsorgshjemmet. På 17 % af forsorgshjemmene har man 'I få tilfælde' mulighed for at tilbyde mere varige boligløsninger, mens man på 25 % af forsorgshjemmene 'I nogle tilfælde' har mulighed for at tilbyde mere varige boligløsninger. 6 % af forsorgshjemmene har mulighed for at tilbyde mere varige boligløsninger 'I alle tilfælde' (figur 12).

I den forbindelse nævner flere ledere, at forsorgshjemmet enten på egen hånd eller i samarbejde med kommunen forsøger at finde en passende boligløsning til borgeren, f.eks. ved bostøtte i eget hjem, 'skæve boliger', udslningsboliger, alternative plejehjem eller ved et opgangsfællesskab.

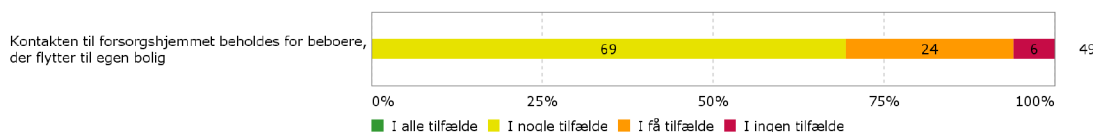
Figur 12: Mulighed for at tilbyde borgere andre, mere varige boligløsninger (spm. 15)

Når en beboer flytter til egen bolig, er der stor forskel på, hvor meget kontakt vedkommende har med forsorgshjemmet efterfølgende. 69 % af forsorgshjemmene oplever 'I nogle tilfælde' at have kontakt med beboerne efterfølgende, mens 24 % af forsorgshjemmene kun har kontakt med beboerne 'I få tilfælde'. 6 % af

forsorgshjemmene har ingen kontakt med fraflyttede beboere, og ingen forsorgshjem har kontakt med samtlige fraflyttede beboere (figur 13).

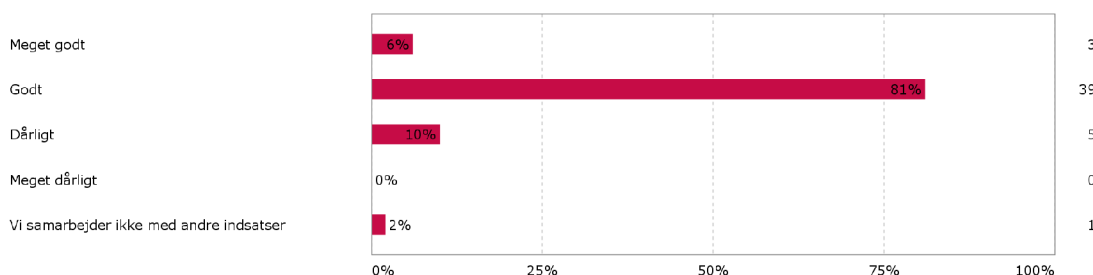
Figur 13: Kontakten til forsorgshjemmet beholdes for beboere, der flytter til egen bolig (spm. 16)

Langt størstedelen af forsorgshjemmene samarbejder med andre indsatser som f.eks. misbrugsbehandling og/eller psykiatri. De fleste ledere vurderer dette samarbejde som 'Godt' (81 %), og enkelte ledere finder dette samarbejde 'Meget godt' (6 %). 10 % af lederne vurderer samarbejdet som 'Dårligt' (figur 14).

I figur 14 ses det, at det overordnede billede af forsorgshjemmenes samarbejde med andre indsatser er godt. Dog oplever en mindre del af forsorgshjemmene, at samarbejde med f.eks. misbrugsbehandlingen og/eller psykiatrien fungerer dårligt.

Figur 14: Vurdering af samarbejdet mellem forsorgshjemmet og andre indsatser såsom misbrugsbehandling og/eller psykiatri (spm. 17)

Stort set alle forsorgshjem samarbejder med andre indsatser, eksempelvis misbrugsbehandlingen. Forsorgshjemmene bestræber sig generelt set på at tilpasse involveringen af eksterne indsatser til beboerens støttebehov. Størstedelen af forsorgsstederne har en løbende dialog med beboerne, hvor der f.eks. afholdes statusmøder mellem beboer og medarbejdere – og i visse tilfælde også med eksterne samarbejdspartnere.

På mange forsorgshjem samarbejder man også med kommunerne og regionerne, bl.a. inden for det psykiatriske område. Dog nævner flere ledere, at de savner et egentligt samarbejde med psykiatrien eller oplever vanskeligheder i det eksisterende samarbejde.

Misbrugs- og behandlingscentre er også hyppigt anvendte samarbejdspartnere for forsorgshjemmene, og en væsentlig del af forsorgshjemmene samarbejder med centrene omkring beboernes misbrugsbehandling. Enkelte ledere nævner også, at de på forsorgshjemmet også samarbejder med støttekontaktpersoner og eksempelvis hjemløsekoordinatorer.

4. Metodeafsnit

Informationen, der ligger til grund for rapporten, er tilvejebragt ved et elektronisk spørgeskema. Det elektroniske spørgeskema er udsendt via e-mail til lederne af 64 forsorgshjem.

Målgruppe

Servicebogen § 110 viser, at der i Danmark er 68 forsorgshjem (Ankestyrelsen, 2012). To af disse viser sig dog at være fejlregisteret/ikke opdateret, eftersom de er Kvinde Krisecentre og derfor hører indunder § 109 i stedet. Undersøgelsens målgruppe er således lederne af de i alt 66 danske forsorgshjem. En enkelt respondenter er leder for fire forsorgshjem, og hendes besvarelse dækker over samtlige forsorgshjem, hun er leder for.

Dataindsamling

Det elektroniske spørgeskema er blevet udsendt til 60 e-mailadresser den 15. maj 2014, og 4 e-mailadresser den 20. maj. Der var et forsorgshjem, hvor det ikke lykkedes os at fremskaffe e-mailadressen til lederen/forstanderen. Desuden var der en e-mailadresse, der viste sig at være fejlbehæftede. Yderligere 2 personer er frasorteret, da som tidligere beskrevet ikke stemte overens med målgruppen. Undersøgelsen omfavner i alt 61 respondenter.

Den 20. maj blev der udsendt en rykkermail til 34 respondenter, som endnu ikke havde begyndt eller færdiggjort deres besvarelse. Undersøgelsen blev lukket for besvarelser den 23. maj 2014.

Svarprocent

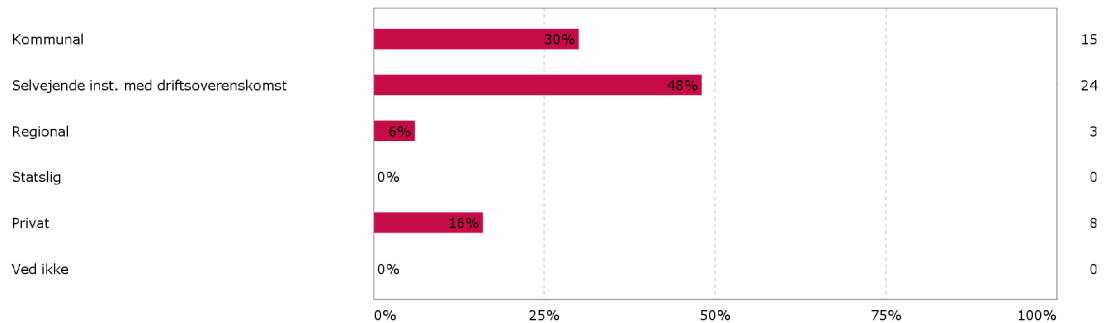
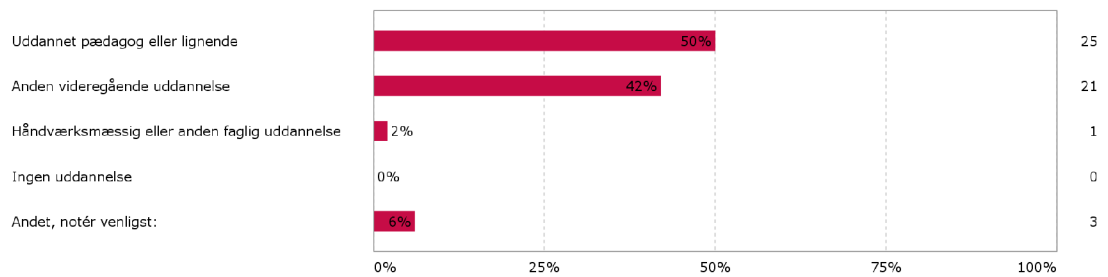
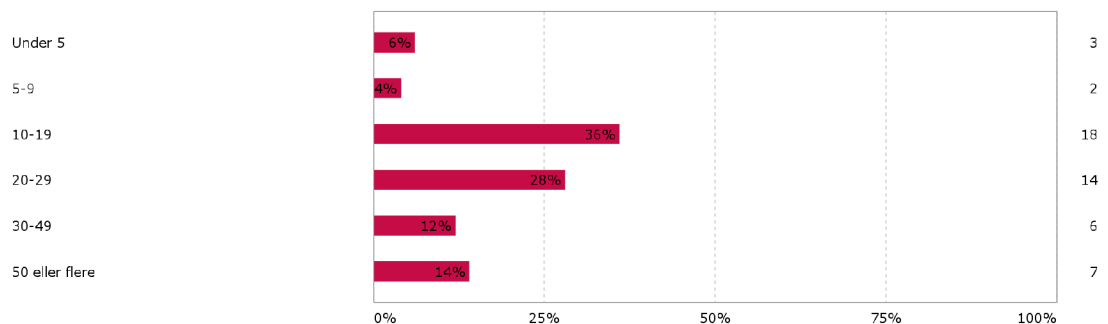
49 ud af 61 personer har gennemført hele spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 80 %. De repræsenterer 53 ud af 66 forsorgshjem, svarende til 80 % af landets forsorgshjem.

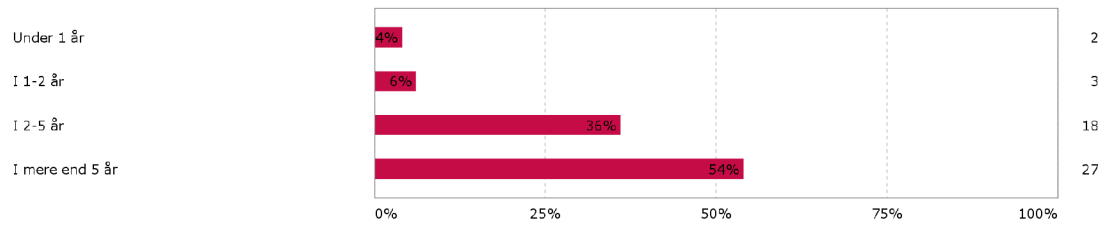
Spørgeskema

Respondenterne har maksimalt skulle besvare 24 spørgsmål i spørgeskemaet. Ved flere spørgsmål har respondenterne haft mulighed for at skrive deres individuelle kommentarer. Der er i det ovenstående materiale blevet redegjort for de overordnede tendenser i disse kommentarer.

Besvarelser

De følgende figurer præsenterer respondenternes fordeling i forhold til forsorgshjemets ejerform, uddannelsesmæssige baggrund, antal medarbejdere, samt tid som leder på nuværende forsorgshjem.

Figur 15: Forsorgshjemmets ejerform (spm. 1)**n = 49****Figur 16: Lederens uddannelsesmæssige baggrund (spm. 2)****Figur 17: Antal medarbejdere på forsorgshjemmet (spm. 3)****Figur 18: Tid som leder på nuværende forsorgshjem (spm. 4)**

5. Bilag 1: Spørgeskemaet

Tak fordi du vil deltage i undersøgelsen om forsorgshjem. Vi er interesserede i dine erfaringer og oplevelser som forstander/leder ved et forsorgshjem. Hvis du er leder for flere end et forsorgshjem, beder vi dig om at svare på vegne af alle forsorgshjem, som du er leder for.

Hvilken ejerform har tilbuddet, hvor du er leder?

- (1) ☐ Kommunal
- (2) ☐ Selvejende inst. med driftsoverenskomst
- (3) ☐ Regional
- (4) ☐ Statslig
- (5) ☐ Privat
- (99) ☐ Ved ikke

Hvilken uddannelsesmæssig baggrund har du?

- (1) ☐ Uddannet pædagog eller lignende
- (2) ☐ Anden videregående uddannelse
- (3) ☐ Håndværksmæssig eller anden faglig uddannelse
- (4) ☐ Ingen uddannelse
- (10) ☐ Andet, notér venligst: _____

Hvor mange medarbejdere er der på forsorgshjemmet, hvor du er leder? Hvis du er leder ved flere forsorgshjem, ønsker vi at kende det samlede antal.

- (1) ☐ Under 5
- (2) ☐ 5-9
- (3) ☐ 10-19
- (4) ☐ 20-29
- (5) ☐ 30-49
- (6) ☐ 50 eller flere
- (99) ☐ Ved ikke

Hvor længe har du været leder ved din nuværende arbejdsplads?

- (1) ☐ Under 1 år
- (2) ☐ I 1-2 år
- (3) ☐ I 2-5 år
- (4) ☐ I mere end 5 år
- (99) ☐ Ved ikke

Hvordan vil du beskrive tilstrømningen af borgere til forsorgshjemmet i dag, sammenlignet med for to år siden?

- (1) ☐ Der kommer flere
- (2) ☐ Uændret
- (3) ☐ Der kommer færre
- (99) ☐ Ved ikke

Oplever I at være nødsaget til at afvise borgere/henvise borgere til andre tilbud på grund af pladsmangel?

- (1) ☐ Ja

- (2) ☐ Nej
(99) ☐ Ved ikke

Er antallet af medarbejdere større eller mindre end for to år siden? Antallet af medarbejdere er blevet...

- (1) ☐ Større
(2) ☐ Uændret
(3) ☐ Mindre
(99) ☐ Ved ikke

Hvor gode eller dårlige er medarbejdernes kvalifikationer i forhold til at rumme målgruppens behov?

- (1) ☐ Meget gode
(2) ☐ Gode
(3) ☐ Hverken eller
(4) ☐ Dårlige
(99) ☐ Ved ikke

Er andelen af uddannet personale blevet større eller mindre, sammenlignet med for to år siden? Andelen af uddannet personale er blevet...

- (1) ☐ Større
(2) ☐ Uændret
(3) ☐ Mindre
(99) ☐ Ved ikke

Hvordan er målgruppens profil med hensyn til misbrug og psykiske lidelser i dag, sammenlignet med for to år siden?

- (1) ☐ Mere belastet
(2) ☐ Uændret
(3) ☐ Mindre belastet
(99) ☐ Ved ikke

Hvordan adskiller målgruppen sig fra tidligere? Flere svar mulige.

- (1) ☐ Mere voldelige
(2) ☐ Mere truende
(3) ☐ Flere diagnoser
(4) ☐ Kommer oftere fra et psykiatrisk tilbud/hospital
(5) ☐ Andet, notér venligst: _____
(6) ☐ Ingen ændring
(99) ☐ Ved ikke

Er andelen af unge (under 30 år) ved forsorgshjemmet, større eller mindre sammenlignet med for to år siden? Andelen unge er...

- (1) ☐ Større
(2) ☐ Uændret
(3) ☐ Mindre
(99) ☐ Ved ikke

Hvilke indsatser har I mulighed til at tilbyde de unge i det videre forløb efter endt ophold?

- (1) ☐ Notér: _____
(2) ☐ Ingen
(99) ☐ Ved ikke

Har forsorgshjemmet tilknyttet udslusningsboliger for borgere?

- (1) ☐ Ja
(2) ☐ Nej
(99) ☐ Ved ikke

Har I mulighed for at tilbyde borgere andre, mere varige boligløsninger?

- (1) ☐ I alle tilfælde
(2) ☐ I nogle tilfælde
(3) ☐ I få tilfælde
(4) ☐ I ingen tilfælde
(99) ☐ Ved ikke

Eventuelle kommentarer kan noteres her:

I hvilket omfang beholdes kontakten til forsorgshjemmet for en beboer, der flytter til egen bolig?

- (1) ☐ I alle tilfælde
(2) ☐ I nogle tilfælde
(3) ☐ I få tilfælde
(4) ☐ I ingen tilfælde
(99) ☐ Ved ikke

Hvordan vurderer du samarbejdet mellem forsorgshjemmet og andre indsatser såsom misbrugsbehandling og/eller psykiatri?

- (1) ☐ Meget godt
(2) ☐ Godt
(3) ☐ Dårligt
(4) ☐ Meget dårligt
(5) ☐ Vi samarbejder ikke med andre indsatser
(99) ☐ Ved ikke

Hvordan samarbejder I med andre indsatser såsom misbrugsbehandling og/eller psykiatri?

- (1) ☐ Notér: _____
(99) ☐ Ved ikke

Fra hvor mange forskellige kommuner var der i 2013 borgere i forsorgshjemmet?

- (1) ☐ Antal: _____
(99) ☐ Ved ikke

Oplever I at stå over for helt konkrete og/eller systematiske udfordringer, som gentagende gange står i vejen for, at I kan imødekomme borgerens behov?

- (1) ☐ I alle tilfælde
(2) ☐ I nogle tilfælde
(3) ☐ I få tilfælde
(4) ☐ I ingen tilfælde
(99) ☐ Ved ikke

Kan I sætte ord på udfordringerne, som står i vejen for, at I kan imødekomme borgerens behov?

- (1) ☐ Notér: _____
(99) ☐ Ved ikke

Hvad mener I, at der skal til for at afhjælpe problemet?

- (1) ☐ Notér: _____
- (99) ☐ Ved ikke